

KS. MAREK CHMIELEWSKI
STANISŁAW T. ZARZYCKI SAC

PRACE DYPLOMOWE
OBRONIONE W INSTYTUCIE TEOLOGII DUCHOWOŚCI KUL
W ROKU 2013 (SIERPIEŃ-GRUDZIĘN)

I. PRZEWÓD HABILITACYJNY

Bp dr Henryk Ciereszko

Kolokwium habilitacyjne odbyło się 30 września 2013 r. przed Radą Wydziału Teologii KUL z udziałem recenzentów: bp prof. Andrzej Siemieniewski (PWT Wrocław); ks. prof. Henryk Wejman (US Szczecin); ks. prof. Józef Zabielski (UKSW Warszawa); dr hab. Stanisław T. Zarzycki SAC (prof. KUL, Lublin).

Bp dr Henryk Ciereszko odbył studia specjalistyczne w zakresie teologii fundamentalnej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w latach 1983-1988, wieńcząc je doktoratem na podstawie pracy: *Metoda apologetyczna Pawła Świewłowa*. W latach 1988-1990 był wikariuszem i duszpasterzem akademickim w parafii św. Rocha w Białymstoku. W następnym roku został prefektem alumnów w AWSO w Białymstoku i funkcję tę pełnił do 1995 r. W latach 1995-1998 i 2001-2008 był w tym samym Seminarium ojcem duchownym alumnów. W 1994 r. został mianowany w Archidiecezji Białostockiej cenzorem publikacji z zakresu religioznawstwa i nauk humanistycznych. W 1990 r. został włączony w prace procesu beatyfikacyjnego ks. Michała Sopoćki i dla jego potrzeb przygotował krytyczną biografię obejmującą całe jego życie i działalność ze szczególnym uwzględnieniem apostołstwa Miłosierdzia Bożego. Zredagował „Positio” wymagane w tymże procesie dla potrzeb Watykańskiej Kongregacji ds. Duchowieństwa, w której to „Positio” opracował kilka działów, m.in. dotyczący heroiczności cnót Sługi Bożego ks. Michała Sopoćki. Od 2000 r. ks. dr Henryk Ciereszko jest ojcem duchownym kapłanów Archidiecezji Białostockiej, od 2004 r. rzecznikiem sprawiedliwości Sądu Metropolitalnego Białostockiego, od 2007 r. członkiem Rady Kapłańskiej Archidiecezji Białostockiej, od 2008 r. dyrektorem diecezjalnym Unii Apostolskiej Kleru. Ks. Henryk Ciereszko posiada godność Kapelana Jego Świątobliwości i kanonika gremialnego Białostockiej Kapituły Metropolitalnej. W dniu 17 listopada 2012 r. ks. Henryk Ciereszko został mianowany biskupem pomocniczym Archidiecezji Białostockiej. Sakrę biskupią przyjął 15 grudnia 2012 roku.

a) Publikacje. Praca naukowo-badawcza bpa Henryka Ciereszko koncentruje się na teologii fundamentalnej, apologetyce, teologii Miłosierdzia Bożego, teologii życia duchowego, teologii apostołstwa i na zagadnieniach formacji duchowej.

Na opracowania z zakresu teologii fundamentalnej i apologetyki składają się: rozprawa doktorska oraz cztery artykuły naukowe.

Badania dotyczące teologii Miłosierdzia Bożego, teologii życia duchowego i teologii apostołstwa podejmował ks. dr Ciereszko w celu zgłębienia życia i działalności apostołskiej Sługi Bożego, ks. Michała Sopoćki oraz orędzia o Miłosierdziu Bożym objawionego s. Faustynie Kowalskiej, uznanej przez Kościół za Świętą. Jak wspomniano, przygotował „Positio” do procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożego ks. Michała Sopoćki. Chcąc głębiej objaśnić przesłanie o Miłosierdziu Bożym objawione św. Faustynie i funkcję ks. Sopoćki najpierw jako spowiednika i kierownika duchowego s. Faustyny, a następnie jako współrealizatora i kontynuatora jej dzieła w Kościele, ks. Ciereszko zgłębiał teologię Miłosierdzia Bożego w ogólności oraz tę autorstwa ks. Sopoćki. Tego ostatniego aspektu teologii dotyczą dwie jego książki naukowe, dwie popularnonaukowe i kilkanaście artykułów naukowych. Badania z zakresu życia duchowego w odniesieniu do postaci i pism bł. ks. Sopoćki oraz św. Faustyny wyrażają się w innych dwu książkach o bł. Michale Sopoćce, kilku artykułach naukowych oraz kilku popularnonaukowych.

Ponadto jeden z artykułów naukowych ks. Biskupa dotyczy rozeznawania prywatnych objawień, kilka z nich ukazuje formację duchową do kapłaństwa i w kapłaństwie, kilka uwzględnia zagadnienie medytacji chrześcijańskiej i innych praktyk duchowych oraz praktyk pobożności.

Bp Ciereszko opracował dwa hasła: jedno do *Encyklopedii Katolickiej* (t. VIII) i jedno do *Słownika katechetów Polskich XX wieku* (red. ks. R. Czekański, Warszawa 2003).

Opublikował też ponad sześćdziesiąt pomniejszych tekstów o charakterze dokumentacyjnym, duszpasterskim i popularyzacyjnym w lokalnych periodykach i pismach.

Wydał też w języku polskim i angielskim przewodnik: *Wileńskimi śladami błogosławionego Michała Sopoćki* (Wilno 2011, Dublin 2012).

b) Rozprawa habilitacyjna. Główne pole badań naukowych bpa Henryka Ciereszki dotyczy zakresu teologii miłosierdzia Bożego i teologii apostołstwa. Te dziedziny teologii zgłębił bp Ciereszko analizując życie i działalność apostołską bł. Ks. Michała Sopoćki. Praca habilitacyjna pod tytułem: *Życie i działalność błogosławionego Michała Sopoćki (1888-1975). Pełna biografia apostoła Miłosierdzia Bożego*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, ss. 631. Praca ta stanowi ukoronowanie i dopełnienie wielu badań bpa Ciereszki tejże postaci, podjętych dotychczas i częściowo udostępnionych czytelnikowi w uprzednio wydanych publikacjach książkowych.

Książka składa się ze wstępu, osiemnastu rozdziałów, zakończenia, wykazu bibliografii oraz aneksu. W poszczególnych rozdziałach bp dr Ciereszko omówił: Dzieciństwo i lata szkolne (1888-1906) Michała Sopoćki (rozd. I); drogę Michała Sopoćki do kapłaństwa (1907-1914) (rozd. II); posługę ks. Michała jako wikariusza w Taboryszkach (1914-1918) (rozd. III); posługę ks. Michała jako kapelana wojskowego oraz jego studia teologiczne i pedagogiczne w Warszawie (1918-1924) (rozd. IV); duszpasterstwo wojskowe ks. Michała i jego pracę społeczno-dydaktyczną w macierzystej diecezji (1924-1927) (rozd. V); pracę ks. Michała Sopoćki w Metropolitalnym Seminarium Duchownym i na Wydziale Teologicznym USB w Wilnie (1927-

1939) (rozdz. VI); pracę ks. Michała Sopoćki nad formacją kapłanów i zakonnic oraz jego duszpastersko-społeczną działalność w latach trzydziestych w Wilnie (rozdz. VII); posługę ks. Michała Sopoćki jako spowiednika i kierownika duchowego Siostry Faustyny Kowalskiej (rozdz. VIII); pierwsze inicjatywy ks. Michała Sopoćki na rzecz apostołstwa Miłosierdzia Bożego w okresie przedwojennym (rozdz. IX); działalność duszpastersko-dydaktyczną ks. Michała Sopoćki oraz doznane przez niego represje za nią w latach okupacji (1939-1944) i w czasie powojennym w Wilnie (1944-1947) (rozdz. X); apostołstwo miłosierdzia Bożego podejmowane przez ks. Michała Sopoćkę w czasie wojny i początki Zgromadzenia Sióstr Służebnic Miłosierdzia Bożego (rozdz. XI); pracę ks. Michała Sopoćki w Seminarium Duchownym i jego działalność religijno-społeczną w Białymstoku (1947-1962) (rozdz. XII); apostołstwo Miłosierdzia Bożego podejmowane przez ks. Michała Sopoćkę od jego przyjazdu do Białegostoku do roku 1959 (rozdz. XIII); orzeczenie Kongregacji Świętego Oficjum i dalsze zabiegi ks. Sopoćki u władz kościelnych o aprobatę kultu (rozdz. XIV); działalność publicystyczną ks. Michała Sopoćki na rzecz właściwego rozwoju oraz kościelnej aprobaty kultu Miłosierdzia Bożego (rozdz. XV); współtworzenie przez ks. Michała Sopoćkę Zgromadzenia Sióstr Służebnic Miłosierdzia Bożego oraz innych form apostołstwa miłosierdzia (rozdz. XVI); ostatnie lata życia ks. Michała Sopoćki (1962-1975) (rozdz. XVII); charakterystyczne rysy profilu duchowego ks. Michała Sopoćki (rozdz. XVIII).

Na 40. stronicową bibliografię monografii składają się: I. Źródła (Dokumenty personalne członków rodziny Sopoćków, dokumenty personalne ks. Michała Sopoćki, dokumenty urzędowe i inne informujące w porządku chronologicznym o faktach z życia i działalności ks. M. Sopoćki z wyłączeniem apostołstwa Miłosierdzia Bożego, dokumenty dotyczące prawdy i kultu Miłosierdzia Bożego, dokumenty, pisma i teksty oraz inne opracowania informujące o apostołstwie w jego chronologicznym przebiegu, opublikowane teksty biograficzne ks. M. Sopoćki, niepublikowane teksty i informacje autorstwa ks. M. Sopoćki o jego życiu i działalności, korespondencja, opublikowane dzieła autorstwa ks. Michała Sopoćki, teksty św. Faustyny Kowalskiej, wspomnienia o ks. M. Sopoćce [publikowane], wspomnienia o ks. M. Sopoćce [niepublikowane], listy pisane do ks. M. Sopoćki, zeznania świadków w procesie beatyfikacyjnym Sługi Bożego ks. Michała Sopoćki, mps., ss. 247, ASAB, teksty publikowane zawierające informacje o życiu i działalności ks. M. Sopoćki bądź pośrednio związane z tą tematyką dokumenty i opracowania publikowane dotyczące zagadnień związanych z działalnością apostołską i pracą naukową ks. M. Sopoćki, teksty niepublikowane zawierające informacje o życiu i działalności ks. M. Sopoćki bądź tej problematyki dotyczące); II. Opracowania; III. Literatura pomocnicza.

W aneksie omawianej pracy zostało umieszczone kalendarium życia błogosławionego Michała Sopoćki i bibliografia prac błogosławionego kapłana.

Monografia bpa dra Henryka Ciereszki jest bardzo wnikliwym opracowaniem życia i działalności bł. Ks. Michała Sopoćki. Jej wartość naukową należy upatrywać najpierw w jej oparciu na bezpośrednich źródłach pisanych, na które składają się: personalna dokumentacja postaci ks. Sopoćki, jego teksty autobiograficzne, jego spuścizna pisarska (także ta dotychczas niepublikowana) oraz wspomnienia bezpośrednich świadków jego życia. Następnie, merytoryczne krytyczne przedstawienie

życia, w tym także życia duchowego i działalności apostołskiej ks. Michała Sopočki. Ukazanie treści każdego z wyżej wymienionych aspektów (podanych w strukturze pracy), składających się na treść monografii, wymagało nie tylko opanowania bardzo bogatego materiału źródłowego i uporządkowania go według określonych zagadnień, ale i odwołania się do wiedzy z zakresu historii Kościoła, prawa kanonicznego, teologii Miłosierdzia Bożego, teologii moralnej, teologii życia duchowego, teologii apostołstwa, jak również zaznajomienia się z wielu bardziej szczegółowymi zagadnieniami, jak np. objawienia prywatne i ich relacja do objawień publicznych, rozeznawanie duchowe, kierownictwo duchowe itp.

Wielkim walorem pracy jest ukazanie ks. Michała Sopočki jako współtwórcy i kontynuatora wielkiego dzieła Miłosierdzia Bożego przekazanego światu przez Siostrę Faustynę, co bp dr Ciereszko ukazał w posłudze ks. Sopočki jako kierownika duchowego względem Siostry Faustyny, posłudze doradcy w sprawach wymagających znajomości prawa kanonicznego (np. w sprawie podejścia do zakazu wydanego przez Kongregację Świętego Oficjum w 1959 roku). Dzięki tej monografii czytelnik pozna je drugą, dopełniającą, stronę dzieła miłosierdzia Bożego dotychczas łączoną głównie z siostrą Faustyną, w którym to dziele wielki i niezastąpiony udział ma również ks. Sopočko.

II. ROZPRAWY DOKTORSKIE

Promotor: ks. dr hab. Marek Chmielewski, prof. KUL

Ks. mgr. lic. Marcin Pietrzyk, *Rola walki duchowej w dążeniu do świętości. Studium na podstawie życia i pism św. Faustyny Kowalskiej*, Lublin 2013, ss. 254, obrona – 23 IX 2013.

Do najbardziej znanych postaci z grona polskich świętych – obok św. Maksymiliana Kolbego i św. Jana Pawła II – należy św. Faustyna Kowalska. Jest ona powszechnie znana w świecie jako „apostołka” i „sekretarka” Miłosierdzia Bożego. Wśród niezliczonych, głównie polskojęzycznych studiów i publikacji, a nawet dzieł filmowych i literackich, jest ona znana przede wszystkim ze względu na bogate doświadczenie mistyczne, całkowicie skoncentrowane wokół Osoby Jezusa Miłosierdnego. Z uwagi na dość skąpe źródła autobiograficzne, rzadko natomiast podejmowane są studia nad jej osobistym życiem duchowym. Z tej racji rozprawa doktorska ks. Marcina Pietrzyka doskonale wpisuje się w tę mało zbadaną i opisaną przestrzeń duchowego doświadczenia Świętej.

Stosując wypracowaną przez siebie metodę badawczą, którą można określić jako metodę analizy tekstów źródłowych, jak też metodę porównawczo-krytyczną dla oceny wydobytych elementów poznawczych, autor poddał wnikliwym badaniom zarówno *Dzienniczek*, jako zasadnicze źródło dotarcia do tego aspektu duchowej biografii Świętej, jaką jest walka duchowa, jak i pozostawione przez Faustynę listy oraz świadectwa osób, które miały bezpośredni z nią kontakt. Przedmiotem materialnym rozprawy doktorskiej jest bowiem walka duchowa, ujęta w aspekcie (przedmiot

formalny) osobowo-źródłowym (życie i pisma św. Faustyny Kowalskiej) i problemowym. W tym ostatnim chodzi o rolę, jaką podjęta i opisana przez Świętą walka duchowa spełnia w realizacji zasadniczego celu chrześcijańskiego powołania, jakim jest świętość.

Uzyskane dzięki zastosowaniu przejrzystych założeń metodologicznych rezultaty swoich analiz ks. Pietrzyk przedstawił w czterech rozdziałach dysertacji, stosując klasyczny podział problematyki walki duchowej w celu opisanego podejmowanej przez św. Faustynę strategii, płaszczyzn walki i osiągniętych owoców. Całość poprzedza rozdział wstępny na temat kontekstu walki duchowej podejmowanej przez Świętą. W każdym z rozdziałów, drobiazgowo analizując często bardzo skąpe, lub przynajmniej niejednoznaczne, opisy podejmowanych przez nią wysiłków ascetycznych, Doktorant konsekwentnie stosował przyjętą metodę badawczą. W ten sposób wydobył na światło dzienne pomijane lub mało znane szczegóły, zestawiał je i zsyntetyzował, dzięki czemu można zobaczyć postać Świętej jakby w zupełnie nowym świetle.

Na uznanie zasługuje obiektywny i rzeczowy język rozprawy, daleki od egzaltacji, dość typowej dla szerokiego grona czcicieli Bożego Miłosierdzia. Posiłkując się klasyczną w tym względzie doktryną Wawrzyńca Scupolego i innych znaczących autorów duchowości, ks. Pietrzyk ukazał św. Faustynę Kowalską bardziej jako wytrawną ascetkę i apostoła, aniżeli wycofującą się ze spraw życia codziennego mistyczkę. Nie narusza to bynajmniej niezbędnej dla prawidłowości życia duchowego równowagi pomiędzy ascetycznym i mistycznym wymiarem życia duchowego. Widać to szczególnie w prezentacji zarówno płaszczyzn walki duchowej, jak i uzyskanych owoców tego wysiłku.

Badania oparto głównie na polskojęzycznej literaturze przedmiotu, pozwalającej w sposób wyczerpujący i obiektywny zrealizować podjęte badania. Materiał badawczy stanowią wspomniane źródła bezpośrednie oraz źródła pośrednie. Do tych ostatnich Autor zaliczył pisma autobiograficzne wieloletniego kierownika duchowego Świętej bł. Michała Sopoćki, a przede wszystkim liczne świadectwa osób, które osobiście znały św. Faustynę.

Na podkreślenie zasługuje bardzo staranna formalno-techniczna strona pracy. Można spotkać jedynie nieliczne błędy literowe czy stylistyczne. Nie budzi zastrzeżeń opis bibliograficzny zarówno w przypisach, jak i w zestawieniu.

Jeśli chodzi o merytoryczną stronę prezentowanej rozprawy, to należy stwierdzić jej wysoki walor poznawczy oraz godny uwagi wkład w stan badań nad postacią i życiem duchowym Apostoła Miłosierdzia. W kontekście wspomnianych wyżej licznych i dość zróżnicowanych opracowań stawia to prezentowaną rozprawę dość wysoko. Jej zasadniczym walorem jest bowiem zauważenie i wyeksponowanie mało znanej strony życia Świętej, co w obecnych czasach konsumizmu i hedonizmu, uciekającego od ascetycznego wysiłku, szczególnie zasługuje na podkreślenie i naśladowanie.

III. PRACE MAGISTERSKIE

MIKUTA Anna (Lipiny k. Sieradza), *Sylwetka duchowa Wandy Róży Niewęglowskiej (1926-1989)*.

IV. INNE AKTYWNOŚCI

29-30 VIII i 17 X 2013 – ks. M. Chmielewski jako recenzent projektów badawczych w programach „Preludium” i „Sonata” dwukrotnie uczestniczył w posiedzeniu Zespołu Ekspertów Narodowego Centrum Nauki w Krakowie.

24 X 2013 – podczas pierwszej inauguracji roku akademickiego w Wyższym Seminarium Duchownym w Radomiu, po jego afiliacji do Wydziału Teologii KUL, ks. M. Chmielewski wygłosił wykład inauguracyjny nt. *Wiara podstawą życia duchowego*.

13 XI 2013 – ks. M. Chmielewski w Centrum Dialogu Jana Pawła II w Toruniu wygłosił odczyt nt. *Doświadczenie duchowe podstawą medytacji chrześcijańskiej* w ramach V Toruńskiego Sympozjum poświęconego Alternatywnym Ruchom Religijnym nt. *Duchowość Dalekiego Wschodu a chrześcijaństwo. Dialog czy konfrontacja?*

27 XI 2013 – podczas XXVIII Dni Duchowości pod hasłem „Więź z Jezusem Chrystusem według Benedykta XVI” ks. M. Chmielewski przedstawił wykład pt. *Odnaleźć Słowo w milczeniu i ciszy*.

22 XI 2013 – w Instytucie Nauk Teologicznych Diecezji Kamieniecko-Podolskiej w Gródku Podolskim na Ukrainie ks. M. Chmielewski przeprowadził całodniowe zajęcia na temat metodologii pracy naukowej dla studentów IV i V roku.